

MARIJAMPOLĖS REGIONO PLĖTROS TARYBA

SPRENDIMAS DĖL PRITARIMO SIŪLYMAMS DĖL MARIJAMPOLĖS REGIONO SPECIALIZACIJOS

2017 m. gruodžio 6 d. Nr. 51/8S-57
Marijampolė

Vadovaudamasi Regioninės plėtros įstatymo 15 str. 7 d. 8 p., atsižvelgdama į Darbo grupės siūlymams dėl Marijampolės regiono specializacijos parengti pateiktus siūlymus, Marijampolės regiono plėtros taryba **n u s p r e n d ž i a**:

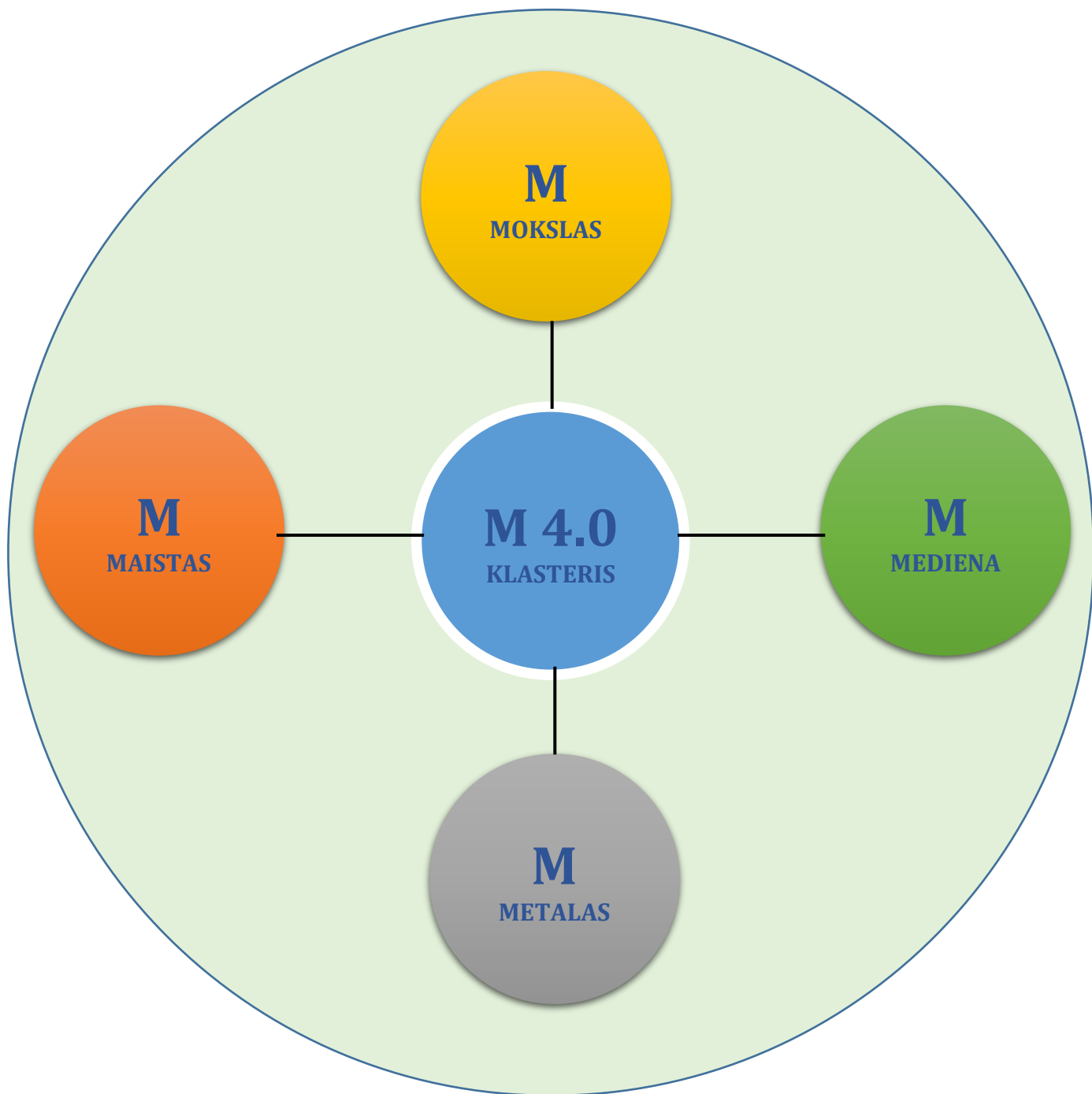
Nustatyti Marijampolės regiono strategines specializacijos kryptis (pridedama).

Tarybos pirmininkas

Metas Ražinskas

MARIJAMPOLĖS REGIONO SPECIALIZACIJA

Marijampolės regionas: Kalvarijos, Kazlų Rūdos, Marijampolės, Šakių rajono ir Vilkaviškio rajono savivaldybės

1 pav. Grafinė schema.

PRIORITETAI

1. Švietimas ir mokslas

- Profesinio rengimo sistemos pertvarkymas, naudojant dualinio mokymo sistemą. Dualinę profesinio mokymo sistemą sudaro dvi dalys: teorinė dalis (1/3) profesinio mokymo įstaigoje ir praktinė dalis (2/3) įmonėje.
- Mokslinių tyrimų panaudojimas, kuriant naujus produktus rinkoje ir įvedant juos į gamybą.

2. Gamyba ir eksportas

- Maisto, Medienos ir Metalų (toliau – 3M) sektorių stiprinimas ir plėtra.
- 3M sektorių gamybinių pajėgumų modernizavimas, gamybos procesų automatizavimas ir robotizavimas.
- Marijampolės laisvosios ekonominės zonos bei Kalvarijos, Kazlų Rūdos, Šakių ir Vilkaviškio laisvųjų ekonominių zonų išvystymas ir investuotojų pritraukimas.
- Naujai sukurtų produktų 3M sektoriuose gamyba ir eksportas.

3. Klasterizacija

- Marijampolės regiono įmonių, mokslo ir studijų institucijų bei viešojo sektoriaus subjektų laisvanoriška santalka, funkcionuojanti partnerystės principu, kurios nariai, veikdami kartu siekia padidinti sukuriama pridėtinę vertę.
- Klasterio dalyviai nukreipia savo veiklą į šias sritis:
  - Informacija ir komunikacija;
  - Bendradarbiavimas;
  - Mokymai ir kvalifikacijos kėlimas;
  - Inovacijos ir technologijos;
  - Bendra rinkodara;
  - Tarptautinė plėtra, partnerystė su kitais klasteriais;
  - Lobizmas.
- Klasterio tikslai:
  - Didinti konkurencingumą, efektyvinant vertės kūrimo grandinę, nukreipiant veiklas į bendrų produktų kūrimą, eksporto didinimą;
  - Didinti konkurencingumą, kuriant aukštesnės pridėtinės vertės produktus bei įsijungiant į tarptautinius MTEPI tinklus (moksliniai tyrimai, eksperimentinė plėtra ir inovacijos).

Priedas. Marijampolės regiono socialinė – ekonominė apžvalga.

MARIJAMPOLĖS REGIONO SOCIALINĖ EKONOMINĖ APŽVALGA

- ✓ ŽMOGIŠKIEJI RESURSAI
- ✓ VERSLAS
- ✓ INFRASTRUKTŪRA

ŽMOGIŠKIEJI RESURSAI

Gyventojų skaičius
2017-07-01

142 460

5,1 proc. šalies gyv.

Vidutinis DU, Eur
2017 m. II ketv.

**676 bruto
547 neto**

Antras mažiausias
tarp šalies regionų

Metinis nedarbo lygis
2016 m.

9,7 proc.

Viršija šalies vidurkį

Aukštojo ir profesinio
mokslo įstaigos

2

Marijampolės kolegija

Marijampolės
profesinio rengimo
centras

Pagrindinis iššūkis su kuriuo susiduriama tiek regiono, tiek šalies mastu – *gyventojų skaičiaus* mažėjimas. Marijampolės regione gyvenančių gyventojų dalis smuktelėjo nuo 5,4 proc. 2008 m. (174 200 gyv.) iki 5,1 proc. 2017 m. (142 460 gyv.). Per dešimtmetį gyventojų regione mažėjo vidutiniškai po 1,7 proc. (apie 3000 gyv.) kasmet. Neigiamą regiono populiacijos augimo rodiklį daugiausia lėmė migracija.

Marijampolės regiono *darbo jėga* 2016 m. – 66,3 tūkst. gyv. Didžioji dalis visų Marijampolės regiono užimtųjų dirbo paslaugų sektoriuje (55,1 proc.), 23,1 proc. žemės ūkyje ir miškininkystėje, 15,7 proc. pramonėje, 6,1 proc. statyboje. Per paskutinius penkerius metus užimtų gyventojų dalis sumažėjo pramonės sektoriuje (nuo 19,7 proc. 2012 m. iki 15,7 proc. 2016 m.), o didėjo statybų sektoriuje (nuo 3,7 proc. 2012 m. iki 6,1 proc. 2016 m.) ir nežymiai žemės ūkyje bei miškininkystėje bei paslaugų sektoriuje.

Marijampolės regione metinis *nedarbo lygis* (9,7 proc.) 2016 m. buvo aukštesnis nei šalies vidurkis (8,5 proc.). Mažiausias nedarbo lygis – Marijampolės savivaldybėje (8,3 proc.), didžiausias Kalvarijos (14,8 proc.) ir Kazlų Rūdos (12,0 proc.) savivaldybėse. Daugiausiai bedarbių pagal darbinę veiklą yra paslaugų ir pramonės srityse. Visgi lyginant su šalies vidurkiu bedarbių procentas paslaugų srityje Marijampolės regione yra mažesnis. Bedarbių dalis regione šalies vidurkio nesiekia ir statybos srityje, o viršija žemės ūki, medžioklės ir miškininkystės bei pramonės srityse.

Daugiausiai bedarbių yra 45–59 m. amžiaus grupėje (4243 gyv., t. y. 48 proc. visų bedarbių), mažiausiai 25–39 m. amžiaus grupėje – 2352 gyv. t. y. 24 proc. visų bedarbių. Daugiausiai bedarbių turi vidurinį išsilavinimą. Aukštąjį išsilavinimą turinčių bedarbių dalis regione yra dvigubai mažesnė nei šalies vidurkis (MR – 4,6 proc., LT – 10,1 proc.).

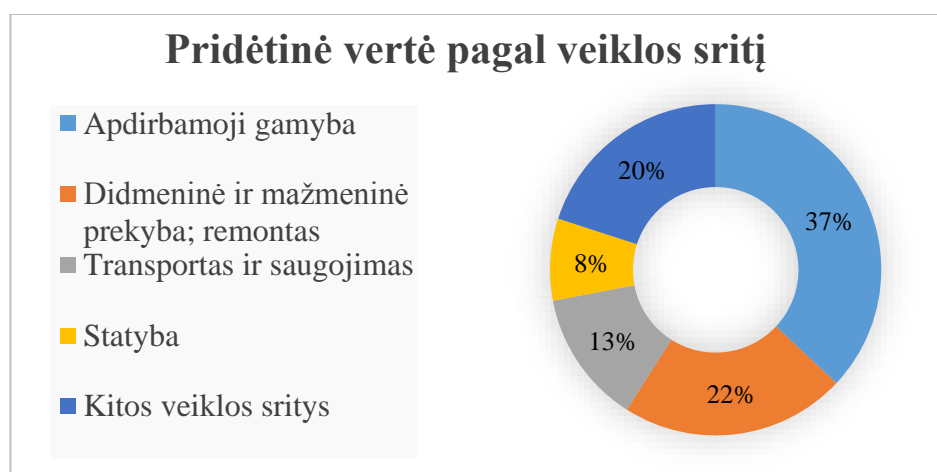
2017 m. II ketv. Marijampolės regione vidutinis darbo užmokestis (bruto – 676 Eur; neto – 547 Eur) buvo vienas mažiausių šalyje (9-ta vieta iš 10-ties Lietuvos regionų) ir sudarė 81 proc. šalies vidutinio darbo užmokesčio (830 eurų). Žemi darbo jėgos apmokėjimo kaštai yra privalumas pritraukiant tiesiogines užsienio investicijas, tačiau sąlygoja mažą gyventojų perkamąją galią ir socialinę atskirtį. Todėl skatinant regiono plėtrą svarbu regione orientuotis į sukuriama didesnę pridėtinę vertę.

Marijampolės regione aukštąjį išsilavinimą turinčių darbingo amžiaus gyventojų dalis (24,2 proc.) ženkliai mažesnė nei šalies vidurkis (39,7 proc.). Marijampolės regione aukštąjį neuniversitetinį išsilavinimą teikia Marijampolės kolegija. Regione veikia vienas didžiausių Lietuvoje profesinio rengimo centrų – Marijampolės profesinio rengimo centras. Jame įkurti 2 sektoriai praktinio mokymo centrai: žemės ūkio, miškininkystės ir žuvininkystės bei transporto ir sandėliavimo. Bendras šiose švietimo įstaigose besimokančių asmenų skaičius 2016 m. – 1565. Priimamų mokinių skaičius į profesinio rengimo centrą didėja.

VERSLAS

Marijampolės regiono bendrasis vidaus produktas (BVP) 2015 m. siekė 1,1 mlrd. eurų ir sudarė 3,2 proc. viso šalies BVP. Regione aiški koncentracija į keletą sektorių: maisto pramonę, medienos pramonę, žemės ūkį ir miškininkystę. Taip pat regione gerai išvystytos transporto paslaugos ir transporto sektorių aptarnaujančios veiklos bei metalo apdirbimo pramonė. Daugiausia bendrosios pridėtinės vertės sukurta apdirbamosios gamybos (37 proc.) ir didmeninės bei mažmeninės prekybos; remonto (22 proc.), transporto ir saugojimo (13 proc.) sektoriuose. Marijampolės regione vyrauja santykinai žemą pridėtinę vertę kuriantys sektoriai – regione sukuriamą pridėtinę vertę sudaro tik 3 proc. šalyje sukuriamos pridėtinės vertės.

Didžiausios verslo įmonės regione pagal 2016 m. pardavimo pajamas buvo maisto, medienos, didmeninės ir mažmeninės prekybos sektoriuose veikiančios įmonės: UAB „IKEA Industry Lietuva“ (viršijo 101 500 tūkst. Eur.; pagrindinė veikla – medžio drožlių plokštės gamyba ir pardavimas ir baldų gamyba), UAB „Marijampolės pieno konservai“ (99 325 tūkst. Eur; pagrindinė veikla – maisto pramonė), UAB „Juodeliai“ (35 780 tūkst. Eur; pagrindinė veikla – mediena), UAB „Gulbelė“ (29 415 tūkst. Eur; pagrindinė veikla – didmeninė ir mažmeninė prekyba), UAB „Mantinga“ (22 508 tūkst. Eur; pagrindinė veikla – maisto pramonė), UAB „ICECO žuvis“ (21 908 tūkst. Eur; pagrindinė veikla – maisto pramonė).

Marijampolės regione sukuriamą net 11 proc. šalies bendrosios žemės ūkio produkcijos (4-ta vieta šalies mastu) – dominuoja augalininkystės produkcija. Šakių rajono savivaldybė pasižymi didele žemės ūkio specializacija. Savivaldybėje sukuriamą virš 3 proc. šalies produkcijos. Savivaldybė patenka į derlingiausių žemių teritorijos pakraštį, kuri yra išsidėsčiusi vidurio-pietų Lietuvoje.

Marijampolės regionui tenkančių tiesioginių užsienio investicijų (TUI) dalis 2015 m. sudarė apie 140,7 mln. eurų. Tai yra apie 1,0 proc. visų TUI Lietuvoje. Kazlų Rūdos (71 proc.) ir Marijampolės (17 proc.) savivaldybėms teko beveik 90 proc. regiono TUI. Nors TUI augimas Marijampolės regione per penkerius

metus viršijo šalies vidurkį, tačiau santykinai mažos investicijų apimtys lemia, jog pagal tiesioginių užsienio investicijų srautą Marijampolės regionas yra 8-as iš 10-ies Lietuvos regionų. 2017 m. Marijampolės LEZ pradėjus investuoti Danijos kapitalo įmonei „Dovista“, tikėtinas ženklėsnis TUI augimas regione.

Lietuviškos kilmės prekių *eksportas* iš Marijampolės regiono 2016 m. sudarė 3,1 proc. viso lietuviškų prekių eksporto. 2015 m. lietuviškos kilmės prekių eksportas iš Marijampolės regiono smuko net 13 proc. Tai didžiausias nuosmukis nuo 2009 m. Regiono maisto, medienos, metalo apdirbimo įmonės eksportuoja gaminamą produkciją Vakarų ir Rytų kryptimis (į Vakarų Europos, Azijos, Afrikos, Lotynų Amerikos šalis). Didžiausią dalį regiono užsienyje parduodamos produkcijos sudaro pieno ir pieno produktų eksportas. Jo dalis 2015 m. sudarė 19,5 proc. viso regiono eksporto, bet palyginti su 2014 m. sumažėjo net 40 proc. Šį pieno ir pieno produktų eksporto sumažėjimą lėmė Rusijos embargas maisto produktų importui. 2015 m. gana reikšmingą eksporto dalį sudarė medienos dirbiniai, baldai ir patalynės reikmenys, bei gaminiai iš javų, miltų, krakmolo ir pieno (atitinkamai – 14,6 proc., 12,8 proc. ir 8,7 proc.).

Pagrindinė eksporto rinka Marijampolės regione pagamintai produkcijai yra ES, kur parduodama 78,2 proc. užsienio rinkoms skirtos produkcijos. Iš visų ES šalių, 2015 m. daugiausia eksportuota į Vokietiją (84,3 mln. Eur arba 24,3 proc.) ir Lenkiją (54 mln. Eur arba 15,6 proc.). Į Baltijos šalis nukeliavo 8,8 proc. Marijampolės regione pagamintos produkcijos. Didžiausios įmonės eksportuotojos regione: UAB „IKEA Industry Lietuva“, UAB „Marijampolės pieno konservai“, UAB „Juodeliai“, UAB „Mantinga“.

Regiono veikiančių *mažų ir vidutinių įmonių* skaičius 2017 m. sudarė tik 2,8 proc. visų Lietuvos veikiančių mažų ir vidutinių įmonių. Regione pastebimas lėtesnis nei bendrai šalyje naujų įmonių steigimasis. Daugiausia naujų mažų ir vidutinių įmonių 2016 m. buvo įsteigta Marijampolės savivaldybėje (95 įmonės), tai sudarė 49 proc. visų naujai regione įsteigtų mažų ir vidutinių įmonių. Kitose savivaldybėse šie rodikliai buvo mažesni. Kazlų Rūdos sav. įregistruota 16 mažų ir vidutinių įmonių arba 8,2 proc. nuo regiono rodiklio, Kalvarijos sav. – 11 mažų ir vidutinių įmonių arba 5,7 proc. nuo regiono rodiklio. Verslumo lygis, vertinant pagal 1000 gyventojų tenkančių mažų ir vidutinių įmonių skaičių, Marijampolės regione yra vienas žemiausių Lietuvoje. 2017 m. pradžioje 1000 Lietuvos gyventojų vidutiniškai teko 29,1 veikiančios mažos ir vidutinės įmonės, o 1000 Marijampolės regiono gyventojų tik 15,7 tokių įmonių (mažiausia Kalvarijos sav. – 9,1; daugiausia Marijampolės sav. – 22,1.). Pagal šį rodiklį Marijampolės regionas buvo 9-tas iš 10-ies regionų.

INFRASTRUKTŪRA

Marijampolės regionas turi gerai išplėtotą automobilių kelių tinklą, teritoriją kerta svarbios automagistralės: A7 – Marijampolė–Kybartai, A16 – Marijampolė–Prienai–Vilnius, A5 – Kaunas–Marijampolė–Kalvarija, tarptautinė magistralė E67 – „Via Baltica“.

Geležinkelių sistema Marijampolės regione yra gana gerai išvystyta, lyginant su kitais regionais, geležinkelių tankis regione yra didesnis. Naujų galimybių logistikos ir sandėliavimo veiklų plėtrai regione suteikia 2015 m. nutiesta „Rail-Baltica“ geležinkelio trasa.

Marijampolės savivaldybėje greta strategiškai svarbių objektų – tarptautinės svarbos magistralės „Via Baltica“ ir geležinkelio „Rail Baltica“ įsikūrusi laisvoji ekonominė zona „Baltic FEZ“, kurioje sukurta verslui reikalinga infrastruktūra. 2017 m. LEZ pradėjo kurtis strateginis investuotojas Danijos kapitalo įmonė „Dovista“. Įmonė per artimiausius 10 metų Marijampolės LEZ planuoja investuoti per 100 mln. eurų ir sukurti apie 1 000 darbo vietų. Tai būtų viena didžiausių užsienio investicijų Lietuvoje į apdirbamąją pramonę per pastaruosius du dešimtmečius.

(Apžvalga parengta naudojant Statistikos departamento, Lietuvos darbo biržos, VŠĮ „Versli Lietuva“, „Investuok Lietuvoje, Mosta, UAB „Strategy Labs“ Marijampolės apskrities ekonominės specializacijos apžvalgos, UAB „Verslo žinios“ duomenis)